

Σάββας Στρούμπος

**«Βλέπω την Αντιγόνη να συνδέεται με ένα κόκκινο αιμάτινο
νήμα με πρόσωπα όπως η Ρόζα Λούξεμπουργκ
και ο Ζακ Κωστόπουλος»**

Ζωή Λυμπέρη

23/06/2021

**Η Ομάδα Σημείο Μηδέν παρουσιάζει την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή σε
καλοκαιρινή περιοδεία ως τραγωδία για τη διεκδίκηση της ζωής.**

*«Γεννήθηκα για να μοιράζομαι αγάπη, όχι μίσος», λέει η Αντιγόνη και τα λόγια της στο σήμερα φωτίζουν το «πώς συνυπάρχουμε ως ελεύθεροι άνθρωποι», όπως τονίζει ο σκηνοθέτης Σάββας Στρούμπος, ο οποίος για τρίτη συνεχή χρονιά παρουσιάζει με την Ομάδα Σημείο Μηδέν το αρχαίο έργο του Σοφοκλή, ως **τραγωδία για τη διεκδίκηση της ζωής**. Λίγο πριν την έναρξη της καλοκαιρινής περιοδείας της παράστασης στα Χανιά (24 Ιουνίου), ο Σάββας Στρούμπος αναμένει τη στιγμή που θα ανάψουν τα θεατρικά φώτα και πάλι μετά από καιρό και θα ξαναφουντώσει η ζωτικής σημασίας για τον καλλιτέχνη- αλληλεπίδραση με τον θεατή.*

Η σχέση του με την αρχαία τραγωδία ξεκίνησε σαν μια αναπάντεχη συνάντηση και εξελίχθηκε σε μια συνειδητή επιλογή, όπως σημειώνει, καταλήγοντας να υπηρετεί για αρκετά χρόνια το είδος σκηνοθετικά, αλλά και υποκριτικά. Από το 2008 ένα κοινό όραμα για δημιουργία υπό όρους τον συνδέει με την Ομάδα Σημείο Μηδέν, ενώ από το 2003 με το θέατρο Άτις και τον Θόδωρο Τερζόπουλο ταξιδεύει θεατρικά ανά τον κόσμο συνειδητοποιώντας ότι *«η τέχνη που μπορεί να αγγίζει τον βαθύτερο πυρήνα των ανθρώπων δεν γνωρίζει σύνορα».*

Πώς αισθάνεστε που ξεκινάτε και πάλι παραστάσεις μετά από ένα διάστημα παύσης από τα θεατρικά;

Από κάθε άποψη, η περίοδος της πανδημίας είναι μια τομή στη ζωή, τη δουλειά και την τέχνη μας, στον τρόπο που αισθανόμαστε τη σχέση με τον εαυτό μας και τους άλλους ανθρώπους γύρω μας, στον τρόπο που

βιώνουμε την κάθε μέρα ή και την κάθε στιγμή. Φέροντας συλλογικά ένα τέτοιο φορτίο εμπειριών, συναισθημάτων, σκέψεων και αγωνιών, αποφασίσαμε με τους ηθοποιούς της Ομάδας να δούμε εκ νέου το υλικό της «Αντιγόνης». Αυτή τη στιγμή, που οδεύουμε προς το τέλος των προβών και είμαστε κοντά στο να αρχίσει το ταξίδι της περιοδείας μας, αισθάνομαι μια βαθιά ανυπομονησία για τη στιγμή που θα πατήσουμε και πάλι στη σκηνή του θεάτρου, για τη στιγμή που θα ξεκινήσει η παράσταση και θα αρχίσει αυτή η φοβερή αλληλεπίδραση με την καθεμία και τον καθένα θεατή ξεχωριστά. Αυτή είναι μια ζωτικής σημασίας λειτουργία για έναν καλλιτέχνη.

Μιλήστε μας για την «Αντιγόνη» που θα παρουσιάσετε για τρίτη συνεχή χρονιά σε νέα εκδοχή αυτή τη φορά. Τι σας οδήγησε να παρουσιάσετε και πάλι το συγκεκριμένο έργο και σε τι διαφέρει η φετινή εκδοχή από την προηγούμενη. Πού εστιάζει αυτή η «Αντιγόνη»;

Με την Ομάδα ξεκινήσαμε πρόβες για την “Αντιγόνη” το φθινόπωρο του 2018. Η πρεμιέρα έγινε την άνοιξη του 2019. Σήμερα πλέον, αισθάνομαι διαφορετικός άνθρωπος από δύο ή τρία χρόνια πριν. Μιλώντας για την αίσθηση της τομής παραπάνω, αυτό δεν είναι για μένα κάτι θεωρητικό ή ανώδυνο, αλλά η βασική πηγή ενέργειας που με ώθησε να έρθω εκ νέου αντιμέτωπος ως σκηνοθέτης με την τραγική ύλη της «Αντιγόνης». Στην ίδια διαδικασία μπήκαν και οι ηθοποιοί της Ομάδας, δουλεύοντας πολύ επίμονα και δημιουργικά. Στην εκδοχή αυτή αναπτύξαμε περαιτέρω την εκφραστική λειτουργία του χορού με όρους σκηνικής ποιητικής, το πώς δηλαδή κωδικοποιείται ο ψυχικός, σωματικός και πνευματικός κλυδωνισμός του χορού, καθώς έρχεται αντιμέτωπος με το τραγικό αδιέξοδο της σύγκρουσης Αντιγόνης – Κρέοντα. Προσπαθήσαμε επίσης να εμβαθύνουμε στις συγκρουσιακές σχέσεις των τραγικών διπόλων του έργου. Για παράδειγμα η σχέση του Κρέοντα, πέρα από την Αντιγόνη, με την Ισμήνη, τον Αίμονα, τον Φύλακα, τον Τειρεσία. Ή η σχέση της Ευρυδίκης με τον Αγγελιαφόρο που φέρνει την είδηση για τον θάνατο Αντιγόνης και Αίμονα. Αισθάνομαι ότι αυτή η εκδοχή μας συνδέει βαθύτερα με τα θεμελιώδη ζητήματα της τραγωδίας του Σοφοκλή.

Η «Αντιγόνη» ως τραγωδία για τη διεκδίκηση της ζωής, θα μπορούσαμε να πούμε ότι φαντάζει πιο επίκαιρη από ποτέ τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο;

Ένα από τα πολλά και πολύ σημαντικά ζητήματα που τίθενται σε αυτήν την τραγωδία είναι η ίδια η έννοια της ανθρώπινης κοινότητας. Η νεαρή Αντιγόνη λέει: «Γεννήθηκα για να μοιράζομαι αγάπη, όχι μίσος» (μτφ. Δημήτρης Δημητριάδης). Το αντίστοιχο στα αρχαία: «Οὔτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». Αυτό το «συμφιλεῖν» της Αντιγόνης θέτει κάτι το συγκλονιστικό σήμερα. Πώς θα συνυπάρξουμε ως ελεύθεροι άνθρωποι; Ποια είναι η μορφή μιας ανθρώπινης κοινότητας, πολιτικής – και – υπαρξιακής, που να συμπεριλαμβάνει κάθε άτομο που αισθάνεται ότι δεν έχει φωνή μέσα σε μια εποχή χωρίς ψυχή και πνεύμα; Βλέπω την Αντιγόνη να συνδέεται με ένα κόκκινο αιμάτινο νήμα με πρόσωπα όπως η Ρόζα Λούξεμπουργκ και ο Ζακ Κωστόπουλος.

Στην πορεία σας έχετε ασχοληθεί σε μεγάλο βαθμό με τα κλασικά – αρχαία ελληνικά έργα. Είναι μια συνειδητή επιλογή ή προέκυψε;

Η Αρχαία Τραγωδία με συγκλόνιζε ήδη από την εφηβική ηλικία όταν δεν είχα ιδέα ότι θα ασχολιόμουν επαγγελματικά με το θέατρο. Ένιωθα μια βαθιά, σχεδόν ακατανόητη έλξη, που τότε δεν ήξερα τι να την κάνω. Το φιλοσοφικό υπέδαφος της Τραγωδίας μου φαινόταν εξαιρετικά γοητευτικό. Την ίδια ένταση αισθάνομαι ακόμα και σήμερα. Ωστόσο χρειάστηκε μεγάλη τριβή με τα κείμενα και κυρίως, πολλά χρόνια πρακτικής εμπειρίας, για να μπορέσω να κινηθώ δημιουργικά μέσα σε αυτά, χωρίς αγκυλώσεις και προκαταλήψεις και όσο γίνεται με λιγότερες ιδεοληψίες. Αυτό, βέβαια, δεν τελειώνει. Χωρίς μια βαθιά αναστοχαστική και αυτο-αναιρετική στάση, ο καλλιτέχνης αναγκαστικά μένει περιορισμένος σε κάποια λιγότερα ή περισσότερα κερκτημένα. Καλά είναι κι αυτά, αλλά η έμπνευση, η ανάγκη για δημιουργία προέρχονται από την ανησυχία, από την περιέργεια, από τη δίψα για ψάξιμο. Λέγοντας αυτά, νομίζω ότι η σχέση με την Τραγωδία ξεκίνησε ως μια αναπάντεχη συνάντηση και εξελίσσεται ως μια συνειδητή επιλογή.

Θεωρείτε ότι τα αρχαία κείμενα θα αποτελούν ες αεί αντικείμενο μελέτης και καλλιτεχνικής επεξεργασίας στη σύγχρονη εποχή;

Απολύτως! Δεν μπορούμε να πούμε πως δώσαμε μια οριστική απάντηση, σκηνική ή φιλοσοφική, αισθητική ή πολιτική στο αίνιγμα που λέγεται

«Αντιγόνη». Διαβάζουμε και ξαναδιαβάζουμε αυτά τα κείμενα και η αναζήτηση δεν τελειώνει κι αυτό γιατί προέρχονται από μια μήτρα στην ιστορία του πολιτισμού που άνοιξε δρόμους ανεξάντλητους στη μελέτη της ανθρώπινης κατάστασης.

Για αρκετά χρόνια στο πλαίσιο της συνεργασίας σας με τον Θόδωρο Τερζόπουλο ανεβάσατε παραστάσεις βασισμένες σε αρχαία κείμενα σε θέατρα του εξωτερικού. Πώς είναι αυτό το αίσθημα και ποια η υποδοχή από το κοινό του εξωτερικού;

Με τον Τερζόπουλο και το Θέατρο Άττις συνεργάζομαι από το 2003, ως ηθοποιός και βοηθός σκηνοθέτη. Η συμμετοχή μου στις παραστάσεις που σκηνοθετεί ο Τερζόπουλος σε διάφορες χώρες είναι μια διαρκής δημιουργική πρόκληση. Υπάρχει ο χώρος και ο χρόνος να εμβαθύνω στην τέχνη της σκηνοθεσίας, αλλά και να ερευνώ πολλαπλούς τρόπους ανάπτυξης της μεθόδου εργασίας με ηθοποιούς από διαφορετικούς πολιτισμούς και παραδόσεις. Η υποδοχή του κοινού είναι ιδιαίτερα θερμή κι αυτό έχει πολύ ενδιαφέρον. Η τέχνη που μπορεί να αγγίζει τον βαθύτερο πυρήνα των ανθρώπων δεν γνωρίζει σύνορα. Ο Τερζόπουλος μας το έχει διδάξει αυτό.

Τα τελευταία χρόνια τα θεατρικά σας ταξίδια γίνονται με την Ομάδα Σημείο Μηδέν. Πώς «γεννήθηκε» η ομάδα και τι είναι αυτό που κρατάει ισχυρούς τους δεσμούς μεταξύ των μελών μετά από χρόνια;

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν δημιουργήθηκε το 2008 ως ερευνητική ομάδα επικεντρωμένη στην τέχνη του ηθοποιού. Το διήγημα του Φραντς Κάφκα «Στη Σωφρονιστική Αποικία» ήταν το υλικό της πρώτης μας παράστασης, η οποία παρουσιάστηκε στον Χώρο Ιστορικής Μνήμης '41-'44 της Κοραή. Αυτή τη στιγμή στον πυρήνα της Ομάδας υπάρχουν ηθοποιοί όπως η Έλλη Ιγγλίζ και η Έβελυν Ασουάντ με τις οποίες συνεργαζόμαστε ήδη για 7 χρόνια. Χωρίς μια σταθερή ομάδα ηθοποιών και ικανά διαστήματα πρόβας και έρευνας, δεν μπορεί να θεμελιωθεί μια ουσιαστική καλλιτεχνική ιδέα. Ο ρυθμός της θεατρικής σεζόν και οι νόμοι του box office είναι εχθρικοί στη δημιουργική διαδικασία. Η Ομάδα είναι και εργαστήριο ανθρώπινων σχέσεων, με τη δική του δυναμική, τις δυσκολίες και τις απαιτήσεις του. Μέσα στη δίνη προβών, παραστάσεων, περιοδειών, οικονομικών και άλλων δυσκολιών, αυτό που μας συνδέει είναι μάλλον το κοινό όραμα για δημιουργία με τους όρους που δουλεύουμε. Κάτι τέτοιο,

βέβαια, απαιτεί μεγάλη αντοχή και επιμονή. Πάντα ερχόμαστε αντιμέτωποι με τα όριά μας, θέτοντας εκ νέου το ερώτημα της συνύπαρξής μας.

Πώς θεωρείτε ότι θα είναι η επιστροφή στα θέατρα μετά από μία μεγάλη παύση λόγω της πανδημίας, αλλά και μετά το κίνημα #MeToo;

Η επιστροφή στα θέατρα μετά την πανδημία θέτει πολλές προκλήσεις στους καλλιτέχνες. Θα μας κυριεύσει η αμηχανία ή θα καταφέρουμε να εκφράσουμε την αγωνία, τα πάθη, τις προσδοκίες, το πνεύμα μιας ολόκληρης εποχής, τόσο μεταβατικής και αβέβαιης; Θα καταφύγουμε σε εύκολες λύσεις ή θα παλέψουμε να αγγίξουμε στη δουλειά μας εκφραστικές και αισθητικές συχνότητες που να δημιουργούν προϋποθέσεις για ένα νέο κοίταγμα στη ζωή και την τέχνη; Αυτά τα ερωτήματα μονάχα στην πράξη μπορούν να απαντηθούν και βέβαια, δεν είναι δεδομένο πως όλες και όλοι τα θέτουμε με τον ίδιο τρόπο.

Σε ό,τι αφορά το κίνημα #MeToo, είναι πολύ σημαντικό που τόσα άτομα βρήκαν το θάρρος να αφηγηθούν το τραύμα που για χρόνια έφεραν σιωπηλά στην ψυχή και το σώμα τους. Το θέατρο δεν μπορεί να είναι ίδιο μετά από όλη αυτή τη διαδικασία, που ελπίζω να μη διακοπεί. Ακόμα χρειάζεται δρόμος ώστε κανένα άτομο να μη βιώνει πλέον την οποιαδήποτε μορφή ταπείνωσης στη διαδικασία των σπουδών ή της δουλειάς του.

Ποια είναι τα σχέδια σας για τη θεατρική σεζόν που μας έρχεται;

Τον χειμώνα που μας πέρασε, μέσα από μια πολύμηνη εργαστηριακή διαδικασία προετοιμάσαμε την παράσταση «Αναφορά για μια Ακαδημία» του Φραντς Κάφκα την οποία σχεδιάζουμε να παρουσιάσουμε το φθινόπωρο, μαζί με τις «Ευτυχισμένες Μέρες» του Σάμιουελ Μπέκετ, παράσταση που γεννήθηκε μέσα από μια πολύ όμορφη συνεργασία με την Ανέζα Παπαδοπούλου, διακόπηκε από το λόκνταουν του Μαρτίου του 2020, ωστόσο παραμένει στο ρεπερτόριό μας και ανυπομονούμε επίσης να παρουσιάσουμε.